

reši samo že vprav gorostasna topoglavost sodnikova! A groza ga je tudi, ko vidi, kako se ga njegovi lastni ljudje — njegova žena, njegovi otroci — ogibljejo, kako ga mrzijo, kako se s studom obračajo od njega . . . Baš pod težo tega dejstva se mora prej ali slej zgruditi! Nič verig, nič orožnikov ni treba, da se završi drama v skladju z ono tragiko, s katero je vse dejanje tako zelo prepojeno! —

Šele pri uprizoritvi so se pokazale vse vrline Cankarjeve drame in s tem je menda dovolj jasno dokazano, da je pisal Cankar „Kralja na Betajnovi“ baš tako za oder kakor vse druge drame svoje. Marsikaj, kar se nam je zdelo pri čitanju drame zgolj epizodno, je zadobilo šele pri uprizoritvi pravi pomen in pravo veljavo. Občudovali smo zlasti, s kako sigurno roko riše Cankar svoje značaje. Le malo potezic in takoj imamo celega človeka pred seboj! Najbolj plastični obraz v drami je seveda Maks. V vsaki besedi, ki jo govori, čutimo njegov srčni utrip. Maksa si je izrezal Cankar menda iz lastnega telesa!

Želel bi, da bi to dramo res uprizorili tudi na tujih odrih! Nič se nam ni bati, da bi ob taki uprizoritvi še dalje pomilovali našo dramatično literaturo!

Ponavljal se je „Kralj na Betajnovi“ dne 12. januarja.

Drug pomemben večer smo imeli dne 21. januarja, ko se je vršila predstava v proslavo sedemdesetletnice zaslužnega dramatika slovenskega, gospoda dr. Josipa Vošnjaka. Videli smo ta večer tri enodejanke, in sicer najprej Vošnjakovo „Svoji k svojim!“ Igrica je izzvala burno priznanje, dokaz, da je še vedno aktualna, in je dala povod za iskrene ovacije navzočnemu gospodu jubilarju. Nato se je igrala prvič v sezoni fina Cavalottijeva igrica „Jeftejeva hči“ in končno prvič na našem odru kot veseloigra označena enodejanka „V medenih dneh“, nemški spisal J. Friesch, ki pa je že bolj burka, dasi v blažjem pomenu besede. Razen tega smo imeli zadnji čas še sledeče dramske predstave: na Novega leta dan popoldne in 23. januarja zvečer so se uprizorili štiriindvajsetič, oziroma petindvajsetič „Rokovnjači.“ Veliko število predstav, ki jih je doživela ta domača igra na našem odru, govori jasno za njeno priljubljenost. Dne 3. januarja smo videli prvič v sezoni Finžgarjevega „Divjega lovca“, na dan Sv. treh kraljev popoldne prvič v sezoni „Marijo Stuart“, istega dne zvečer in 17. januarja zvečer se je ponovila „Pot okoli zemlje v 80 dneh“, dočim so zadnjega dne popoldne igrali Ogrinčevo „V Ljubljano jo dajmo!“ in pa „Krojača Fipsa.“ Dne 19. januarja pa je prišel po daljšem premoru spet enkrat Costov „Brat Martin“ na vrsto, čigar uprizoritev pa je to pot precej zaostajala za uprizoritvami prejšnjih let.

B. Opera. Tudi zadnji čas je število opernih predstav precej zaostalo za številom dramskih. Dne 29. so peli prvič v sezoni „Prodano nevesto“, ki se je ponovila še na Novega leta dan zvečer in pa dne 3. januarja. Dne 7. januarja smo slišali četrtič na našem odru „Onjegina“, a dne 15. januarja se je pel prvič „Petar Svačić“, opera v dveh dejanjih s prologom, intermezzom in epilogom, spisala dr. Trnoplesar in dr. L. Obradović, uglasbil Josip Mandić. Strokovnjaška kritika o tem delu nadebudnega hrvatskega umetnika sledi neposredno temu poročilu.

Dr. Zbašnik.

„Petar Svačić“. Premijera te opere se je vršila v navzočnosti skladatelja. Zanimanje za to prvo glasbeno delo šele dvajsetletnega skladatelja je bilo veliko. Kaj popolnoma dovršenega seveda ni bilo pričakovati od tako mladega umetnika. Občudovanja vredno je že dejstvo, da obvladuje tako mlad skladatelj, kateremu je glasba le postranska, diletantska zabava, vse potrebne glasbene vede, sosebno orkestriranje, v toliki meri, da si upa z delom-prvencem v javnost! Skladatelj opere

mora pa še posebej razumeti nekaj o dramatiki, da lahko presodi vrednost libreta, katerega hoče uglasbiti. Da je to stran g. skladatelj dobro proučil, bi ne bil uglasbil „Petra Svačića“ po tem libretu, kajti manjka mu za opero prepotrebnega dejanja in je precej neokusen in sploh za oder neprilichen. Do drugega čina, v katerem pa tudi ni veliko dejanja, poslušamo blizu dve uri — a ne vidimo skoro ničesar! To je mučno za poslušalca, kakor so neprijetni razni solo-prizori za igralce, ki ne vedo, kaj bi počeli na odru. „Petar Svačić“ tak, kakršen je, ni opera, to sta le dve sliki: „kronanje in smrt Petra Svačića!“ Tak libreto ne zasluži glasbenega dela skladateljevega, blizu 800 strani obsežne partiture. Polovico preveč je glasbe, a mnogo premalo dejanja!

Glasba je občinstvo prijetno iznenadila. Odlikuje se zlasti po polifonični fakturi, je moderna in izvirna ter dobro zgrajena na deloma narodnih slovanskih motivih, ki so ponekod tudi spretno in ukusno izvedeni v celotne odstavke po raznih legah in godalih in se mestoma oglašajo ter spremljajo dejanje in osebe, katere označujejo. Tako n. pr. motiv v prologu in nastopu kraljice. Orkestracija nudi nekaj blestečih glasbenih učinkov, kakršne smo vajeni slišati le od najboljših modernih skladateljev. Trobila so pa vobče preglasna, kar se pri malem številu goslarjev, kakor jih imamo pri nas, tem bolj občuti. V pevskem oziru je pokazal skladatelj premalo rutine v kompoziciji. Solistovske in vloge zbora, osobito sopranov so zdržema previsoke in izmučijo pevkinje in pevce docela. Omenim naj par najlepših glasbenih točk. Dramatično krepak in izrazovit je prolog guslarja, ki je pa poleg uverture odveč. Jako lep je kraljičin solo v prvem prizoru, dalje nastop kralja in Vukova in kraljičin solo in kraljev zadnji spev v drugem činu, ki je pa za umirajočega vsekakor predolg in previsok. Kontrapunktno zanimiv je težki čveterospev v prvem dejanju. Glasba dela vobče mlademu skladatelju vso čast in zato se mora odkrito priznati, da si je pošteno in zaslužno izvojeval priznanje in viharji aplavz, ki je donel njegovi glasbi. Gosp. Mandić je odličen glasben talent, ki obeta mnogo na glasbenem polju!

Zelo hvaležno in krasno vlogo guslarja in Vuka je pel z vidnim navdušenjem in bravuro glasovno izborni razpoloženi g. Angeli, baritonist. Vlogo kraljice je pela ga. Skalova, Petra Svačića g. Orželski, deda g. Pestkovski, dvorkinjo gdč. Glivarčeva, mladega poglavarja g. Lang, opravitelja ceremonij g. Betetto. Prav dobro je ugajala ga. Skalova v sicer predolgemu solo-spevu prvega prizora in g. Orželski, ki je briljantno pel zadnji spev.

Pahor.

I. Massentova opera „Manon“ spada med najbolj priljubljene francoske opere. Ker pa je njen milieu v vsakem oziru izrecno francoski, zato so se je doslej vobče branili inozemski, posebno nemški odri. Dunajska opera sicer ne! Tam so to opero peli že leta 1890. in je dosegla spričo izborne uprizoritve velike uspehe. Vendar si ni priborila mesta med „navadnimi“ operami. Konec preteklega leta pa sta se je poprijela dva velika nemška odra, ki morebiti privabita tudi manjše, da poskusijo ž njo srečo. Ko so jo namreč konec novembra v dvorni operi v Draždanah peli z lepim uspehom, jo je uprizorila v prvi polovici decembra kraljeva opera v Berlinu. Tu so jo igrali z enodnevnimi presledki, kakor je v Berlinu navada, večkrat zaporedoma; najpoglavitejše pa je, da je berlinska opera pridobila za glavno moško vlogo v tej operi (Chevalier des Griens) umetnika, ki je kar rojen za to: našega rojaka Fr. Navala (Pogačnika). Gledišče je bilo vsakikrat napolnjeno do zadnjega prostora.